

ΣΥΝΟΨΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Κ. Παλυβού (αρμοδία σύνοψης της 2ης ενότητας):

Αντικείμενο συνεδρίας:

α) ιστορικά σύνολα και τόποι, β) αρχαιολογικοί χώροι

Από τις οκτώ ανακοινώσεις της δεύτερης ενότητας, οι τρεις μόνον αφορούσαν σε αρχαιολογικούς χώρους, γεγονός μάλλον αναμενόμενο, αφού ο τίτλος του Συνεδρίου προσδιορίζει ως αντικείμενο συζήτησης τις ιστορικές κατασκευές. Οι δύο από τις τρεις αυτές ανακοινώσεις, εξάλλου, πραγματεύονται θέματα ένταξης νέων κατασκευών στους αρχαιολογικούς χώρους. Για τα Ιστορικά Σύνολα, απο την άλλη μεριά, υπήρξαν ανακοινώσεις γενικού περιεχομένου, καθώς και ειδικά θέματα. Οι κυριότεροι προβληματισμοί και οι κατευθύνσεις που αναδείχθηκαν μέσα από αυτές τις οκτώ ανακοινώσεις συνοψίζονται παρακάτω.

Κατ' αρχάς, φαίνεται να υπάρχει ένα γενικό ερμηνευτικό πρόβλημα. Κι αυτό, επειδή η διαδικασία προστασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, και των ιστορικών κατασκευών ειδικότερα, είναι εκ των πραγμάτων μια ερμηνευτική διαδικασία. Έγιναν πολλές αναφορές σε χάρτες, κατευθύνσεις, οδηγίες και πάσης φύσεως θεωρητικά κείμενα, τα οποία, ωστόσο, φαίνεται ότι επιδέχονται ποικίλες ερμηνείες, ενίοτε αντιφατικές. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα στο βαθμό που τα θεωρητικά κείμενα χρησιμοποιούνται ως 'αφορμή' (ή άλλοθι) για θέματα που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία και γενικά, την κοινωνία. Θα έλεγα ότι οι χάρτες και τα θεωρητικά κείμενα έχουν αυτήν ακριβώς τη διττή σημασία και χρήση: απο την μια αποτελούν 'μέσον', με τον τρόπο που μόλις προανέφερα, και από την άλλη, εργαλεία δουλειάς γι' αυτούς που εμπλέκονται άμεσα στην προστασία των μνημείων. Θα πρέπει, πιστεύω, να γίνει σαφέστερος ο διαχωρισμός ανάμεσα στις δυο αυτές διακεκριμένες λειτουργίες.

Το δεύτερο στοιχείο που επεσημαίνεται είναι, τρόπον τινά, συνέχεια του πρώτου. Σε πολλές εισηγήσεις τονίστηκε η ανάγκη δημιουργίας θεσμικών πλαισίων εκεί όπου δεν υπάρχουν καθόλου, και επικαιροποίησης ή επαναπροσδιορισμού ορισμένων παλαιότερων. Φάνηκε επίσης, ότι είναι ανάγκη να βρεθεί τρόπος πιο αποτελεσματικού ελέγχου της εφαρμογής αυτών των θεσμικών πλαισίων. Κατ' επέκταση, θα πρέπει να βρεθεί και τρόπος βελτίωσης των σχέσεων κράτους – ιδιοκτητών – μελετητών, τόσο στο επίπεδο της επικοινωνίας (της χρήσης κοινού λεξιλογίου, λόγου χάριν), όσο και της εφαρμογής των κοινών αποφάσεων.

Οι βασικότεροι κίνδυνοι τους οποίους διατρέχουν οι ιστορικές κατασκευές, έτσι όπως διαφαίνονται μέσα απο τις οκτώ ανακοινώσεις, είναι κατά κύριο λόγο τα οικονομικά κίνητρα στη διπλή τους όψη: η έλλειψη τέτοιων κινήτρων αλλά και η υπαρξή τους, προς λάθος όμως κατεύθυνση. Κινδύνους διατρέχουν οι ιστορικές κατασκευές και απο ακατάλληλες ή λανθασμένες νέες χρήσεις, προσθήκες και ανακατασκευές.

Μέσα απ' αυτές τις ανακοινώσεις προβλήθηκαν –κι αυτό το θεωρώ, έως ένα βαθμό τουλάχιστον, πρωτότυπο– ορισμένες παραμελημένες, περιθωριακές ή και νέες περιοχές μελέτης στον τομέα της προστασίας. Παραδείγματος χάριν, η ελάσσων αρχιτεκτονική (περίπτωση Άνω Πετραλώνων) και ο υπαίθριος δημόσιος χώρος, ο οποίος, αν και εμφανίζεται σποραδικά σε σχετικές μελέτες, δεν είναι συστηματικά ενταγμένος στο θέμα της προστασίας.

Τέλος, ένα σύντομο σχόλιο για την «μεθοδολογία». Στο θέμα αυτό πάμε καλά: σ' όλες τις ανακοινώσεις δίδεται ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή στο θέμα της μεθοδολογίας, κυρίως στα πρώτα στάδια της τεκμηρίωσης και της ανάπτυξης της παθολογίας.